

Sarjakukkaiskasvit

Laji Lehdet Lehti- ja kukkavarsisuoja Lehdet Haju Hedelmä Koiranputki syvän liuskoittuneet soikea lehtiruoti, yläpinnalla uurre, alaosastaan punertava ja hennon karvapeitteinen uurteinen lehtiruoti ja kukkavarsi, joka sekun tuntuu karhealta ainoastaan pikkusarjat "kasvineste" toisinaan porkkanan hajua pitkulainen, harjut puuttuvat, lyhyt ota Myrkkyykatko eivät yhtä syvään liuskottuneita lehtiruodit ja kukkavarret pyöreitä ja sileitä, sekä punapilkullisia ja onttoja sekä pää että pikkusarjoissa tunkkainen haju pieni, pyöreä Hukanputki liuskoittuneet, ohuet, kiiltävät pyöreitä, sileitä ja pilkuttomia; onttoja ainoastaan pikkusarjat, 3 pitkää tyypillistä lehteä saattaa haista sipulilta munanmuotoinen Kukinnon haarat samanmittaisia-->puolipallomaisuus. Sarjat kerrottuja

□

Sisällys

- [1 Koiranputki](#)
- [2 Idänkirveli](#)
- [3 Kumina](#)
- [4 Palsternakka](#)
- [5 Lipstikka](#)
- [6 Saksankirveli](#)
- [7 Pukinjuuri](#)
- [8 Isopukinjuuri](#)
- [9 Karhunputki](#)
- [10 Väinönputki](#)
- [11 Meriputki](#)
- [12 Myrkkyykeiso](#)
- [13 Myrkkyykatko](#)
- [14 Hukanputki](#)
- [15 Suoputki](#)
- [16 Rantaputki](#)
- [17 Vuohenputki](#)
- [18 Ukonputki](#)
- [19 Kaukaasianjättiputki](#)
- [20 Persianjättiputki](#)

Koiranputki

Katso sivu [Koiranputki](#)

Idänkirveli

Chaerophyllum prescottii. Ruotsi-Suomessa 1700-luvulla pulaa viljasta, Lapin asukkaat eivät saaneet lupaa ostaa viljaa etelästä, hakivat Pohjois-Venäjältä, mukana tuli rikkakasveja kuten idänkirveli, terhi, kyläkarhiainen.

Kumina

Carum carvi. Matteus (23:23) "Te teeskentelijät! Te maksatte kymmenykset jopa mintusta, tillistä ja kuminasta, mutta laiminlyötte sen, mikä laissa on tärkeintä: oikeudenmukaisuuden, laupeuden ja uskollisuuden." Rauhoittaa vatsaa. Kaksivuotinen. Valoisa ja viileä kasvukausi tuottaa voimakkaamman makuista. Lehdet salaatinmausteena, keitoissa.

Palsternakka

Pastinaca sativa.

Lipstikka

Levisticum officinale. Liperi.

Saksankirveli

Myrrhis odorata. Aniksen makuinen.

Pukinjuuri

Pimpinella saxifraga. Saxifraga = kivenrikkoja eli käytetty sappi- ja munuais kivien hoidossa. Bockrot, pukinjuuri = juuren väkevästä hajusta. Myös pimpinella -nimi. Lehtien muoto vaihtelee. Kukassa saattaa olla äkämäsääski, joka turvottaa pallomaiseksi äkämän.

Isopukinjuuri

P. major.

Karhunputki

Angelica sylvestris. Kutsuttu ihmisputkeksi. Ripsiäiästen, sääskien, karpästen suosima. Kukintaan kestää n. 10v. ja sitten kuolee. Tummia laikkuja varteen aiheuttaa. sienitauti, tappaa ennen siementen kypsymistä.

Väinönputki

A. archangelica. Rauhoitettu E-suomessa. Kutsuttu ihmisputkeksi. Arkkienkeli Rafael osoitti rohdoskäytön -->Angelica (enkeli). Nuori lehtiruoti tuoreena kuorittuna eli säikeinen ulkokuori poistetaan ruoaksi (myös karhun- ja meriputki). Lehdet, nuoret kukinnot, nuori varsi vihanneksina. Varresta hilloa, makeisia. Juuria pureskeltu tupakan korvikkeena. Kylvä siementen kypsyttyä. Saamelaisten tärkein vihannes. Voi sekoittaa myrkylliseen myrkkyykeisoon. Urtas 1.v juurakko (ei kasva vartta), Fatno 1. v. kasvi, Botsk 2. v. kasvi, Rasi kuorittu varsi.

Meriputki

A. archangelica subsp. litoralis. Aih. myrkytyksiä karjalle. Sis. angelisiiniä, aih. valonarkuutta, pahoinvointia, tiedottomuutta. Pahanmakuinen että ihmiset jättävät syömättä. Erona väinönputkeen yleisesti kasvualue.

Myrkkyykeiso

Cicuta virosa. Yleinen. Cicuta = Roomalaisen tarkoittaneet myrkkyykatkoa. Parhaiten kasvaa matalassa vedessä. Tappanut karjaa, jotka hullaantuneina rantalaitumilla söi ensimmäisiä vihreitä,

selvitti Linné. Ei haittaa hirveä, poroa. Myrkyllisyys vaihtelee seuduittain. Tuoksuu sellerille, maistuu palsternakalle, voi sekoittaa mm. syötävään järvikaislan juurakkoon. Myrkky ei tuhoudu lämpö- eikä muissa käsittelyissä. Juuria voi keväisin kellua vesistöissä. Tunnistaa halkaisemalla juuren pituussuunnassa, lokerikkoinen ja erittyy valkeahkoa nestettä joka kellertyy.

Myrkkukatko

Conium maculatum. Harvinaisempi. Sokrateen myrkkymaljassa aineosana, myös oopiumunikkoa, viiniä, "kylmä tie Haadekseen" eli kylmyys ja tunnottomuus levisi vähitellen jaloista koko vartaloon. Tuntomerkkinä varren punaruskeat pilkut. Ei edes puhallusputkeksi. Haju kuin rotanpesän.

Hukanputki

Aethusa cynapium. Fool's parsley, hullun persilja. Vildpersilja, villi persilja.

Suoputki

Peucedanum palustre. Ritariperhosen tärkein ravintokasvi karhunputken ohella. Pureskeltu tupakan korvikkeena.

Rantaputki

Ligusticum scoticum.

Vuohenputki

Aegopodium podagraria. Lisääntyy tehokkaasti juurenpätkestä. Nuoret lehdet salaattina, myöhemmin pinaatin tapaan ja mausteena. Ei maistu karjalle. Puutarharikkaruoho.

Ukonputki

Heracleum sphondylium. Karhea karva, ei puhallusputkeksi! Herakle eli antiikin voimamies. Kumariinien ja eteeristen öljyjen vuoksi rohdoksena. Ensin heteet, surkastuttuaan emit.

Kaukaasianjättiputki

H. mantegazzianum. Jopa 4m ja varren halkaisija 18 cm. Auringon valon vaikutuksesta karvojen myrkky aiheuttaa kuin palovammoja.

Persianjättiputki

H. persicum.. Kts. kaukaasianjättiputken varoitus. Tromssassa levinnyt kovasti ja kuts. tromssanpalmuksi. Siemenissä muita kasveja tappavia yhdisteitä.